

MDC Sem.-4 Examination

508

PAR for Community Development (New)

April-2025

[Max. Marks : 70]

Time : 2-30 Hours]

Instructions: All questions carry equal (14) marks.

Q.1 'સહભાગી ક્રિયા સંશોધન' ની રચના કરતાં મુખ્ય ઘટકોની ઓળખ કરીને તેના વિશે સમજાવો. તેમજ આ ઘટકો સંશોધન પ્રક્રિયાને સરળ બનાવવા માટે કેવી રીતે ક્રિયા-પ્રતિક્રિયા કરે છે, તે વિશે જણાવો. (14 Marks)

Or

Q.1 (A) સહભાગી સંશોધનની સફળતા માટે અસરકારક માહિતી વ્યવસ્થાપન (ડેટા મેનેજમેન્ટ) શા માટે મહત્વપૂર્ણ છે? જણાવો. (7 Marks)

Q.1 (B) આજના સામાજિક-રાજકીય પરિપ્રેક્ષ્યમાં સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ની સુસંગતતા વિશે વિશ્લેષણ કરો. (7 Marks)

Q.2 PAR ના સંદર્ભમાં જ્ઞાન, ક્રિયા અને શક્તિ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવો. તેમજ તે સહભાગી સંશોધનના પરિણામોને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરે છે? વિસ્તારથી જણાવો. (14 Marks)

Or

Q.2 (A) 'કેસ સ્ટડી' પદ્ધતિ વિશે સમજાવો અને સહભાગી ક્રિયા સંશોધનમાં તેના ઉપયોગ અને ફાયદાઓ વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.2 (B) યોગ્ય ઉદાહરણોની મદદથી સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ની પદ્ધતિ તરીકે સહભાગી ગ્રામીણ મૂલ્યાંકન (Participatory Rural Appraisal-PRA) ની ચર્ચા કરો. (7 Marks)

Q.3 સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) માં ઉપયોગમાં લેવાતી અસરકારક સમુદાય સંશોધન વ્યૂહરચનાઓ વિશે વિસ્તારથી સમજાવો. તેમજ આ વ્યૂહરચનાઓ એ સંશોધકો અને સમુદાયના સભ્યો વચ્ચે સહયોગને કેવી રીતે પ્રોત્સાહન આપે છે? જણાવો. (14 Marks)

Or

Q.3 (A) સહભાગી સંશોધન (PAR) માં પરંપરાગત જ્ઞાનની ભૂમિકા અને જરૂરિયાત વિશે સમજાવો. (7 Marks)

Q.3 (B) સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) માં સમુદાયમાં આંતરિક ક્રિયા-પ્રતિક્રિયાને પ્રોત્સાહન આપવામાં લક્ષિત જૂથચર્ચા (FGDs) ની ભૂમિકા વિશે જણાવો. (7 Marks)

Q.4 સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ના માળખામાં સ્વદેશી લોકો માટે અથવા તેમના પર સંશોધન કરતી વખતે કયા વિશિષ્ટ વિચારણાઓ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે? જણાવો. તેમજ તેમાં સમાવિષ્ટ થતી નૈતિક અસરો વિશે ચર્ચા કરો. (14 Marks)

Or

Q.4 (A) શિક્ષણ અને સંદેશાવ્યવહારમાં સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ના ઉપયોગ વિશે જણાવો. તેમજ આ ક્ષેત્રમાં સહભાગી અભિગમો દ્વારા પ્રાપ્ત થઈ શકે, તેવા ચોક્કસ પરિણામો વિશે ચર્ચા કરો. (7 Marks)

Q.4 (B) પર્યાવરણીય ટકાઉપણાના વિષયમાં સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) એ કેવી રીતે યોગદાન આપી શકે છે? જણાવો. તેમજ સકારાત્મક પર્યાવરણીય ફેરફારોના સહભાગી સંશોધનના ઉદાહરણોની મદદથી તેને સમજાવો. (7 Marks)

Q.5 નીચેના બાર પ્રશ્નોમાંથી કોઈ પણ સાત પ્રશ્નોના જવાબ આપો. (14 Marks)

1. 'સહભાગી ગ્રામીણ મૂલ્યાંકન (PRA)' ને ખ્યાલને સમજાવો.
2. સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) એ કેવી રીતે હાંસિયામાં ધકેલાઈ ગયેલા સમુદાયોને સશક્ત બનાવે છે, તેના બે કારણો જણાવો.
3. PARની પ્રક્રિયામાં નૈતિકપૂર્ણ હોય તેવી બે મહત્વની વિચારણાઓનો ઉલ્લેખ કરો.
4. સમુદાય સંશોધન વ્યૂહરચનાઓ એ પરંપરાગત સંશોધન પદ્ધતિઓથી કેવી રીતે અલગ પડે છે? સમજાવો.
5. ગુણાત્મક પદ્ધતિઓ એ સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ની પ્રક્રિયામાં કેવી રીતે વધારો કરી શકે?
6. પ્રતિસાદ (Feedback) એ PARની પ્રક્રિયાને કેવી રીતે સુધારવામાં મદદ કરી શકે? સમજાવો.
7. સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ની કોઈપણ બે મર્યાદાઓ લખો.
8. ટેકનોલોજી એ સહભાગી સંશોધન પદ્ધતિઓની અસરકારકતામાં કેવી રીતે વધારી શકે?
9. PAR માં માહિતી (ડેટા) કેવી રીતે એકત્રિત કરવામાં આવે છે અને તેનું વિશ્લેષણ કેવી રીતે કરવામાં આવે છે?
10. સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) માં સમુદાય-આગેવાનની પહેલનું મહત્વ જણાવો.
11. સંશોધકો સમુદાય સશક્તિકરણ પર સહભાગી ક્રિયા સંશોધન (PAR) ની અસરને કેવી રીતે માપી શકે? જણાવો.
12. સહભાગી ક્રિયા સંશોધન એ 'નીતિ વિષયક રજૂઆત' (Policy Advocacy) ને કેવી રીતે પ્રભાવિત કરી શકે? તમારા મંતવ્યો જણાવો.

Masters in Development Communication (MDC)
MDC 508 PAR FOR Community Development
Fourth Semester Examination
April 2025
(English Version)

Total Marks: 70

Time: 2:30 Hours

Instructions: All questions carry equal (14) marks.

- Q.1** Identify and explain the key components that constitute 'Participatory Action Research.' Also explain, How do these components interact to facilitate the research process? (14 Marks)
- Or**
- Q.1 (A)** Why is effective data management crucial for the success of participatory research? Elaborate. (7 Marks)
- Q.1 (B)** Analyze the relevance of Participatory Action Research (PAR) in today's socio-political landscape. (7 Marks)
- Q.2** Explain the relationship between knowledge, action and power in the context of PAR. How does this influence the outcomes of participatory research? (14 Marks)
- Or**
- Q.2 (A)** Explain the case study method and its application in Participatory Action Research. (PAR) with advantages. (7 Marks)
- Q.2 (B)** Discuss the Participatory Rural Appraisal (PRA) as a method of Participatory Action Research (PAR) with suitable examples. (7 Marks)
- Q.3** Identify and describe effective community research strategies used in Participatory Action Research (PAR). How do these strategies promote collaboration between researchers and community members? (14 Marks)
- Or**
- Q.3 (A)** Explain the role and importance of traditional Knowledge in PAR? (7 Marks)
- Q.3 (B)** Describe the role of focus group discussions (FGDs) in fostering community interaction within PAR. (7 Marks)
- Q.4** What are the unique considerations when conducting research for or on Indigenous peoples within the framework of PAR? Discuss the ethical implications involved. (14 Marks)
- Or**
- Q.4 (A)** Examine the usage of Participatory Action Research (PAR) in education and communication, focusing on the specific outcomes that participatory approaches can achieve in this field. (7 Marks)
- Q.4 (B)** How can PAR contribute to environmental sustainability? Provide examples of participatory research that have led to positive environmental changes. (7 Marks)

- Q.5 Attempt any Seven out of Twelve: (14 Marks)**
1. Define 'Participatory Rural Appraisal (PRA).'
 2. Give two reasons on how PAR empowers marginalized communities.
 3. Mentions two ethical considerations are important in the PAR process.
 4. How do community research strategies differ from conventional research methods? Explain.
 5. How can qualitative methods enhance the PAR process?
 6. Explain, How can feedback helps improve the PAR process?
 7. Write any two limitations of PAR.
 8. How can technology enhance participatory research methods?
 9. How is data collected and analyzed in PAR?
 10. Write down the significance of community-led initiatives in PAR.
 11. How can researchers measure the impact of PAR on community empowerment?
 12. How can participatory action research influence policy advocacy? Give your views.
-